

**Alternatív fejlődési modell
a nemzetközi rendszerben –**

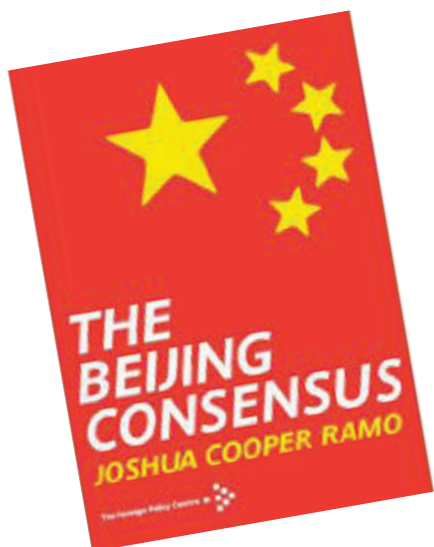
A Pekingi konszenzus

Írta: Tarrósy István

JOSHUA Cooper Ramo egy stratégiai tanácsadó cég, a Kissinger Associates vezetője. A cég eddigi történetének legfiatalabb vezetője tanácsadó karrierjét megelőzően évekig a Time magazin vezető szerkesztője és külpolitikai szerkesztője volt. Újságíróként számos vezércikk és címlapsztori fűződött a nevéhez – többek között egy díjnyertes Kofi Annan portré. Tökéletesen beszéli a mandarin kínait és évek óta a világon az egyik legjegyzettebb szerző Kína világhatalommá válásának elemzése tekintetében. 2004-ben publikálta az azóta is folyamatosan vitákat generáló könyvét, *A Pekingi konszenzus* című munkát.¹ Nem mellesleg Cooper Ramo kiváló pilóta is, aki több díjat nyert már e minőségében is az USA-ban.

Forrás: www.zimbio.com

Kína kitapintható módon, látványos fejlődést maga mögött tudva az elmúlt évtizedekben – valójában az 1979-től meghirdetett modernizációtól kezdve – globális hatalmi tényezővé vált. Ahogy Kulcsár Kálmán fogalmaz, „gazdasági és politikai, különösen diplomáciai erőfeszítései révén, egyre jelentősebbé fejlődött regionális és nemzetközi téren is”.² Cooper Ramo szerint Kína felemelkedése már évekkel ezelőtt alapvető változásokat indított el a nemzetközi rendszerben: mára a fejlődés és a hatalom új „fizikája” kötődik hozzá. Ezt közelebről megvizsgálva azt szögezhetjük le, hogy Kína a nemzetközi rendszer jelenlegi legmervadóbb aszimmetrikus hatalmi tételét testesíti meg. Nem pusztán saját maga számára, hanem példát állítva más, feltörekvő aktoroknak, Kína azt mutatja, hogy úgy képes fejlődni, hogy közben az eddig egy masszív gravitációs centrummal (jelesül az USA-val) fémjelzett nemzetközi rendszer tényezőjévé válik oly módon, hogy abban függetlenül és magabiztosan mozog, hathatósan megvédi politikai és gazdasági érdekeit és pragmatikusan építi ki hídfőállásait a rendszer különböző pontjain – például az afrikai kontinensen.

Szemben a Bretton Woods-i intézményrendszer által képviselt, mára leáldozott *Washingtoni konszenzussal*, Peking más utat követ, és más megoldást kínál a vele együttműködők számára: sem az egy kaptafára megszerkesztett javaslatokban, sem a gazdasági sokk-terápiában nem hisz, továbbá azt vallja, hogy nem kell előírni másoknak, hogyan oldják meg problémáikat anélkül, hogy a receptet felíró (még inkább előíró és annak kiváltását elváró) valójában (meg)ismerné a valós helyi problémákat és a helyi közösségből azokra érkező megoldási javaslatokat.

A többek között a Nemzetközi Valutaalap (IMF) által is szorgalmazott Washingtoni konszenzusként elhíresült doktrína szerint a jó gazdasági teljesítményhez liberalizált kereskedelemre, makrogazdasági stabilitásra és megfelelő árakra van szükség. Fontos szerepet kap tehát a magánpiac, amely hatékonyan tudja elosztani az erőforrásokat és növekedést képes generálni. Számos helyen, a nemzetközi rendszer különböző – főként fejlődőben lévő és a technológiailag, gazdaságilag a „gazdag északi” államoktól lemaradt – országaiban ez a megközelítés becsődölt, vagy helyesebben fogalmazva az azt alkalmazni próbálók csődöltek be.³

Kína a fejlődést úgy képzei el, hogy igazságosan, békés úton éri el a magas szintű növekedést. Joshua Cooper Ramo szerint ez számos tradicionális elemnek, így például a privatizációnak és a szabad kereskedelemnek a fejtetejére állítását jelenti. Egy bi-

zonyos: a „kínai út” egyszerre pragmatikus és ideológus, részét képezi az ősi kínai filozófiára való reflektálás, amely nem igazán tesz különbséget teória és gyakorlat között. Az ősi tanok pedig egészen Konfuciuszig vezetnek. Az ő filozófiájának „szembeötlő vonása – és egyben minden kínai filozófia alapvonása – az emberre és a gyakorlati életre való irányultság. ... feltétlenül első helyre teszi az emberek boldogulását ... az embert sohasem elszigetelt egyednek, hanem mindig a család, a társadalom és az állam természetes összefüggésében látja”.⁴ A Pekingi konszenzus pedig mindezek jegyében azt a nézetet vallja, hogy a modernizáció felé vezető legmegfelelőbb út az a folyón való biztos átkelés, amikor egyik kőről a másikra lassan, de biztosan halad az ember – és nem egy egyszeri, sokszerű nagy ugrással oldja meg a feladatot. Úgy beszél változásról, újdonságról és innovációról, hogy jelzi, szükség van egy alapvető váltásra a politikában is: a hatalmi politizálástól a morális politika felé kell haladni. Ez azonban ismételtelen nem újkeletű, hiszen a konfuciánus örökség szerves része. A konfuciánus „humanista” eszménykép a „tapasztalt, a világot és az embereket jól ismerő és a helyes mértéket mindenben megtartó bölcs. Szakadatlan önnevelés, erkölcsi komolyság minden téren és az emberekkel szembeni őszinteség teszi a nemes jellemet.”⁵

A Pekingi konszenzus Cooper Ramo érvelésében három elméleti tételre épül: 1. Újrapozicionálja az innováció értékét. A legmarkánsabban élvonalbeli innovációra (például a száloptikára) van szükség a fejlődéshez, hogy olyan változást idézzünk elő, amely gyorsabban terjed, mint azok a problémák, amelyeket maga a változás hoz felszínre. 2. Azt rögzíti, hogy tekintettel arra, hogy a káoszt felülről nem lehet menedzselni, egy sor új eszközre van szükség. E második tétel olyan fejlődési modellt követel, amely nem luxusként, hanem alapvető elvárásként kezeli a fenntarthatóságot és az egyenlőséget. 3. Egyfajta új biztonsági doktrínát jelöl azáltal, hogy az önmeghatározásra épít, és azt nyomatékosítja, hogy van esély – például összefogással – befolyásolni a hegemon hatalmakat, amelyek érezhetik annak a csábítását, hogy „rálépjenek a kisebbek lábujjára”. Kína felemelkedése világosan jelzi a nemzetközi rend átalakulásának új szakaszát. Ma „egyre döbbenetesebb technológia ugrás kibontakozásának vagyunk a tanúi [Kínában], ami előrevetíti a feltartóztathatatlan gazdasági – s a további hatalmi – súlypont-átrendeződést [a nemzetközi rendszerben]. ... S ez még csak a kezdet, a „Nagy Sárkány” még messze van a teljes sebességtől.”⁶

Konfuciusz, a mai kínai politikai kultúra egyik meghatározó filozófusa

Jegyzetek:

- 1 Cooper Ramo, Joshua (2004): The Beijing Consensus. London: The Foreign Policy Centre.
- 2 Kulcsár Kálmán (2007): Kína a világpolitikában. Budapest: Akadémiai Kiadó. 203. o.
- 3 Ld. például az ezzel az elvárásrendszerrel szemben politizáló Ugandát vagy Botswanát, és az elmúlt években többek között az oktatási szektorban sikereket felmutató Kenyát. Mindezekről bővebben: Tarrósy István (2006): A globális világrend és az Észak-Dél kontextus. Politikatudományi Szemle. (15.) 2006/2-3. 169-188. o. és Tarrósy István (2010): Oktatással a fejlődésért Kelet-Afrikában. Kitekintő. 2010.03.09. Interneten: http://kitekinto.hu/afrika/2010/03/09/oktatassal_a_fejldsert_kelet-afrikaban
- 4 Störig, Hans Joachim (1997): A filozófia világtörténete. Budapest: Helikon Könyvkiadó. 66. o.
- 5 Ibid. 67. o.
- 6 Bárdi László (2007): Kína. A letűnt istenek birodalma. Pécs: Alexandra. 230. o.